

UITMARKTDEBAT in PARADISO 26 augustus 2007
Inleiding Ad 's-Gravesande

Wat wil dit kabinet met kunst en cultuur?

Dat was wat Kunsten '92 zich afvroeg toen het regeerakkoord begin februari op tafel lag. De plannen voor investeringen waren ambitieus, maar de voorgestelde bezuiniging niet minder. Bezuiniging op grond van het cultuurprofijtbeginsel. De gedachte was daarbij: de gebruiker die het nu kan betalen, kan ook wel méér betalen, want hij behoort toch al tot de hogere inkomenscategorie. Op die manier zou de hele sector bij elkaar op termijn 50 miljoen euro kunnen oplepelen. Iedere levende ziel die een beetje verstand van zaken en de kunstwereld heeft kon bedenken dat dat nooit zou lukken. De toegangsprijzen zijn in de afgelopen decennia al enorm gestegen (in 10 jaar meer dan verdubbeld zelfs) en de grenzen van wat zo mooi heet 'de prijselasticiteit' zijn in sommige gevallen al gepasseerd. Het plan zou onherroepelijk verlies van publiek betekenen en stond dus haaks op de ambitie van het kabinet om een groter en deels nieuw publiek te bereiken.

Gode zij dank heeft onze cultuurminister dat inmiddels ingezien en is de ingeboekte 50 miljoen ingeruild voor een besparing van 10 miljoen euro door de kunstwereld verder te 'verzakelijken'.

Dames en heren, hartelijk welkom bij dit Uitmarktdebat over deze complexe materie, namens Paradiso, De kunst van Vooruitzien en de Vereniging voor Kunst, Cultuur en Erfgoed/Kunsten '92.

De organisatoren zijn ervan overtuigd dat de wens van het kabinet om van de cultuursector meer eigen inkomsten te eisen als een doem boven de komende cultuurnota zweeft.

Daarom hebben we besloten Bureau Berenschot te vragen op een rijtje te zetten waar we het nu precies over hebben.

- Wat is er aan maatregelen mogelijk en onmogelijk?
 - Welke gevolgen heeft wat voor de kwaliteit en de diversiteit van het kunstaanbod in ons land?
 - Wat betekent 'verdere verzakelijking' voor de samenstelling en opbouw van het publiek?
 - Hoe ver kun je gaan zonder je primaire artistieke doelstelling aan te tasten?
- Ofwel samengevat in onderzoekersjargon: waar liggen de risico's en de kansen?

De conclusie die dit sociaal-christelijke kabinet trok: de toegangkaartjes kunnen veel duurder, is niet zomaar de onze, en miste de nuance die wel in het onderzoek zit.

- toegangkaartjes kunnen niet zonder méér duurder.
- prijsverhogingen leiden al heel snel tot minder publiek en dus legere zalen
- opbrengsten van prijsverhogingen vloeien lang niet altijd terug in de kassa van de producerende instelling en is daarom als middel om extra inkomsten te genereren vaak helemaal niet bruikbaar.

Het onderzoek dat nu is uitgevoerd omvat lang niet alles wat we weten willen, maar duidelijk is wel dat vergroten van eigen inkomsten in de culturele sector een combinatie van maatregelen noodzakelijk maakt.

Ik noem u enkele van de bevindingen:

- onderscheidende kwaliteit van het aanbod moet te allen tijde centraal staan (het is het unique sellingpoint van de sector)
- generieke maatregelen doen meer kwaad dan goed.
- geen prijsverhoging zonder prijsverlaging.
- grotere prijsdiversiteit, grotere verschillen in toegangsprijzen dus.
- collectieve marketing moet door de overheid gefaciliteerd worden.
- de publieke omroep speelt een belangrijke rol bij het vertrouwd raken met kunst en cultuur.
- om de sector in staat te stellen meer eigen inkomsten te verwerven moet de wet- en regelgeving worden aangepast.
- bij de overheid zijn een andere manier van denken en veranderingen in de werkwijze noodzakelijk.
- de minister moet zich actief met de uitwerking van beleidsprogramma's bemoeien en cultuur daarin een vanzelfsprekende plaats geven, zowel voor wat betreft de professionele kunsten als de cultuureducatie en amateurkunst.

Ondanks bewondering die deze minister afdwingt voor de wijze waarop hij zijn beleid heeft gepresenteerd in de nota '*Kunst van leven*' en de manier waarop hij het cultuurprofijtbeginsel heeft weten om te buigen tot een maatregel die, als het allemaal goed gaat, de sector meer op moet leveren dan ie kost (min 10 plus 15 miljoen euro voor investeringen) en waarvoor de Commissie Sanders, ofwel de Commissie Cultuurprofijt voorstellen gaat doen, blijven wij beducht voor een in verhouding tot de omvang van de rijksmiddelen steeds verder afkalvend budget, juist voor de kunstensector.

Dat kan, gecombineerd met een uitdrukkelijke roep om verzakelijking en grotere sectorinstituten, een ongewenste verstarring opleveren. Kijk naar het onderwijs, daar is ook niet iedereen vrolijk van geworden.

Het is geen nieuws als ik zeg dat de achterstanden in de kunstensector in de afgelopen jaren alleen maar zijn opgelopen. De indeling van instellingen in een nieuwe subsidiestructuur, niet uitgewerkte nieuwe beleidslijnen en veel onzekerheid over de besteedbare budgetten, maken het moeilijk om plannen te maken voor de toekomst. En dat is wat van alle instellingen op dit moment gevraagd wordt.

Wij roepen de minister op om de cultuursector serieus te nemen. Als de sector meer eigen inkomsten kan verwerven, dan moet ze dat ook kunnen doen, gesteund door een betrouwbare overheid, die de instellingen voldoende eigen verantwoordelijkheid geeft en niet steeds nieuwe, al dan niet politieke, doelstellingen oplegt.

Dan moet de overheid ook bereid zijn te investeren in de sector waar nodig, en in gedeelde verantwoordelijkheid de sector betrekken in een breder beleid waar kansen en mogelijkheden liggen.

Dan moet de overheid ook mogelijk maken dat het culturele landschap, dat in de afgelopen decennia zoveel verrassend, interessant nieuw aanbod heeft opgeleverd, zich beter kan handhaven en presenteren, in Nederland en ook in het buitenland. Groot en klein houden elkaar scherp en voeden elkaar als het goed is. Probeer niet alles in structuren te vangen en maak ruimte voor anarchistische, creatieve geesten.